

КРЕАТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Ковальова В.І.

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

У статті визначена точка зору українських підприємців щодо основних перешкод впровадження інновацій у виробництві. Розглянуті основні фактори, що перешкоджають розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Обґрунтована необхідність впровадження креативного менеджменту в інноваційному підприємстві. Розглянутий процес реалізації креативного менеджменту на підприємстві як системи активізації творчого, креативного процесу. Узагальнені основні цілі та функції креативного менеджменту, які сприяють інноваційній діяльності.

Ключові слова: інновації, інноваційне підприємництво, креативний менеджмент, творчість, креативний процес, цілі креативного менеджменту, функції креативного менеджменту.

Постановка проблеми. На прес-конференції «Глобальний інноваційний індекс», що проходила у Женеві в 2017 р. у доповіді генерального директора всемирної організації інтелектуальної власності Ф. Гаррі було підкреслено, що у глобальній економіці, фундаментом якої все частіше стають знання, інновації виступають локомотивом економічного росту, вони допомагають стимулювати реалізацію творчих здібностей людини й збільшують обсяги виробництва [1]. Проте інноваційні ідеї несуть самі по собі, якщо їм немає конкретного застосування. Підприємець, що взявся за реалізацію інновації, новаторської ідеї, повинен зуміти оцінити її справжній потенціал, він має чітко уявляти, чи буде на створений науково-технічний продукт ринковий попит, яка величина цього попиту і хто належить до потенційних споживачів цієї інновації. Для цього потрібна налагоджена система управління, заснована на інноваційності та креативному менеджменті. Саме це залог успіху інноваційного підприємництва.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед вчених які займаються дослідженням проблемами творчості та креативного менеджменту в інноваційній діяльності можна визначити наступних: Т. Божидарник, В. Василенко, Н. Василік, В. Зянько, А. Мухамедьярова, І. Свидрук, І. Чічкало-Кондрацьку, В. Шматьго та ін.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Україна вступила на свій шлях незалежності, маючи потужний інтелектуальний потенціал зі значними можливостями по його реалізації в інтересах свого економічного розвитку. Однак, за роки незалежності рівень розвитку інноваційної діяльності в Україні суттєво знизився й продовжує погіршуватися. В сучасних умовах господарювання підприємці, що займаються інноваційною діяльністю або намагаються здійснювати інноваційні проекти звертають увагу на відсутність хороших ідей або можливостей для інновацій. Ці проблеми багато в чому можуть бути вирішені за рахунок впровадження на підприємстві креативного менеджменту, який спрямований на стимулювання креативності, творчості та генерування нових науково-технологічних досягнень.

Мета статті. Метою цієї статті є аналіз перешкод впровадження інновацій у виробництво

українських підприємств, аналіз факторів, що перешкоджають розвитку інноваційного підприємництва в Україні, а також теоретичне обґрунтування важливості впровадження креативного менеджменту, як системи активізації творчого, креативного процесу, в інноваційну підприємницьку діяльність.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наприкінці 2017 р. відомий журнал «The Forbes» опублікував черговий рейтинг самих інноваційних компаній миру. Лідером рейтингу став виробник систем управління взаємин із клієнтами Salesforce. На другому місці опинилася Tesla Motors. На третьому місці лідер електронної торгівлі Amazon. На четвертім місці біотехнологічна компанія Shanghai Raas Blood Products, що спеціалізується на лікарських засобах, у тому числі на препаратих крові й вакцинах. Топ-5 самих інноваційних компаній миру замикає американська розважальна компанія Netflix у якої за станом на липень 2017 р. 103,95 млн. передплатників по усьому світу, у тому числі 51,92 млн. у США [2].

Що стосується України, то жодна вітчизняна компанія, що займається інноваційною діяльністю не потрапила в цей рейтинг, хоча можливості для цього є. Україна поки зберігає свій інтелектуальний потенціал. Наша країна входить у вісімку країн миру, здатних забезпечити повний цикл проектування й виробництва авіакосмічної техніки, входить у п'ятірку країн миру з повним циклом виробництва танків і в десятку великих суднобудівних країн миру. У нашій країні розвинені високотехнологічні галузі промисловості, зокрема, виробництво важкого машинобудування, енергетичного обладнання, приладобудування й медичної техніки, по яких подається найбільша кількість заявок на патенти [3].

Крім того в Україні порівняно високий освітній рівень, значний інтелектуальний потенціал населення досягнений завдяки розвинутої системи вищої освіти та підготовки наукових кадрів. Ми маємо визнані у світі наукові школи по математиці, інформатиці, фізиці, хімії, медицині, ядерній фізиці, радіоелектроніці, біотехнології, розробці нових матеріалів, інформаційних технологій, засобів зв'язку й телекомунікації й т. п. Крім того в нас є потужна мінерально-сировинна база, є наявний досвід та налагоджені канали просування вітчизняних товарів на зовнішні ринки.

Аналіз документів Державної Служби Статистики України за 2014-2017 рр. показав, що 17% підприємств в Україні не мають для себе вагомих причин здійснювати інноваційні проекти через низку причин, а саме: низький попит на інновації на ринку; низьку конкуренцію підприємства на ринку, а також відсутність хороших ідей або можливостей для інновацій [4]. Решта підприємств, яка складає 83% вважають, що розвивати інноваційні проекти їм заважали певні фактори підприємницького середовища (рис. 1).

Рис. 1. Точка зору українських підприємців щодо перешкод впровадження інновацій у виробництво

Аналіз літератури [4, 5, 6, 7] дозволив визначити та класифікувати основні групи факторів підприємницького середовища, які заважають

розвитку інноваційних проектів та інноваційного підприємництва в Україні (табл. 1).

Як ми бачимо з табл. 1 інноваційне підприємство в нашій країні гальмується низкою фінансово-економічних, політико-правових, людських, технологічних, організаційних та інфраструктурних чинників. Через недостатній розвиток та розповсюдження високих технологій країна не має можливості нарощувати інноваційний потенціал, у тому числі у пріоритетних напрямках, її розвиток базується переважно на екстенсивних засадах і низкотехнологічних укладах.

Для згладжування дії визначених вище факторів в першу чергу необхідні висококваліфіковані спеціалісти – креативні підприємці, які здатні забезпечити інноваційний розвиток країни, які мають ясне розуміння того, що інноваційна продукція – це найважливіший сучасний компонент ринкових відносин, що, створена на основі використання останніх досягнень розвитку науки і техніки, вона дає змогу задовольнити потреби сучасного споживача, знизити суспільно необхідні витрати на виробництво товарів, забезпечити розвиток існуючих і перспективних сфер ринку [6, с. 315].

На чолі інноваційного підприємництва повинні бути не тільки креативні підприємці, а й засновано воно має бути на креативному менеджменті.

Таблиця 1

Основні фактори, що перешкоджають розвитку інноваційного підприємництва в Україні

Групи факторів	Зміст
Фінансово-економічні	Структурна деформованість економіки України, домінування в ній сировинних галузей і галузей з низьким рівнем обробки, які природно мають порівняно низький потенціал інноваційної активності й ефективності; нестача власних фінансових ресурсів у більшості вітчизняних підприємств при вирішенні питань інноваційного розвитку; нестача інвестиційних ресурсів для фінансування інноваційних розробок і проектів; відсутність кредитів або приватного капіталу; труднощі в отриманні державної допомоги або субсидій для інновацій; втрата низки ринків
Політико-правові	Невизначеність політичної ситуації в країні; антитерористична операція на сході України; відсутність законодавчого механізму дієвого захисту інтелектуальної власності, а також об'єктивної інформації про наявний інтелектуальний потенціал країни; недосконалість законодавства щодо оподаткування підприємств, що випускають інноваційну продукцію; існування обмежень з боку патентно-ліцензійного законодавства
Людські	Демографічна криза в країні (старіння працездатного контингенту населення); дефіцит кваліфікованого персоналу; відтік кваліфікованого персоналу закордон; зниження трудової активності населення внаслідок низької ціни робочої сили; відсутність ефективної системи підвищення кваліфікації і досвіду організації роботи працівників в умовах інноваційного розвитку; низький рівень сприйняття інновацій населенням; структура професій та спеціальностей, за якими сьогодні здійснюється підготовка у закладах професійної освіти, не у повній мірі відповідає структурі потреб ринку праці
Технологічні	Застарілі технології і високий рівень зношеності основних засобів; відсталість технологічної бази; низька продуктивність праці; висока залежність від високотехнологічного імпорту; високий ступінь залежності від імпорту енергетичних ресурсів; невідповідність національних технічних стандартів світовій практиці, що є бар'єром для розширення зовнішніх ринків збуту
Організаційні, інфраструктурні	Неадекватність існуючої системи організації виробництва і рівня менеджменту завданням інноваційного розвитку; орієнтація підприємств на вже існуючі ринки і короткострокову окупність інновацій; неузгодженість інтересів учасників інноваційних процесів; відсутність партнерів по співпраці; низький рівень капіталізації результатів наукових досліджень і розробок; нерозвиненість інноваційної інфраструктури

Джерело: розроблено автором на підставі джерел [4, 5, 6, 7]

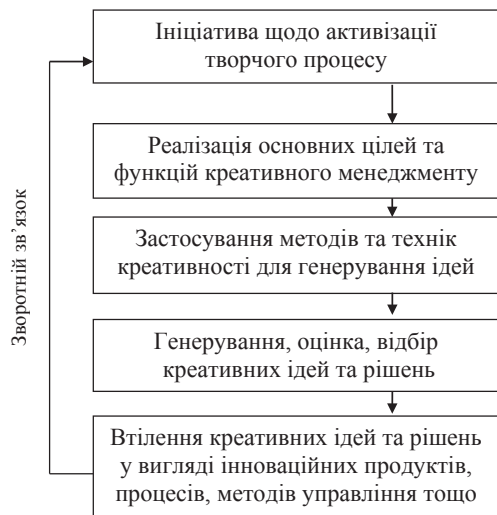

Рис. 2. Процес реалізації креативного менеджменту на підприємстві

Джерело: розроблено автором на підставі джерел [6, 8]

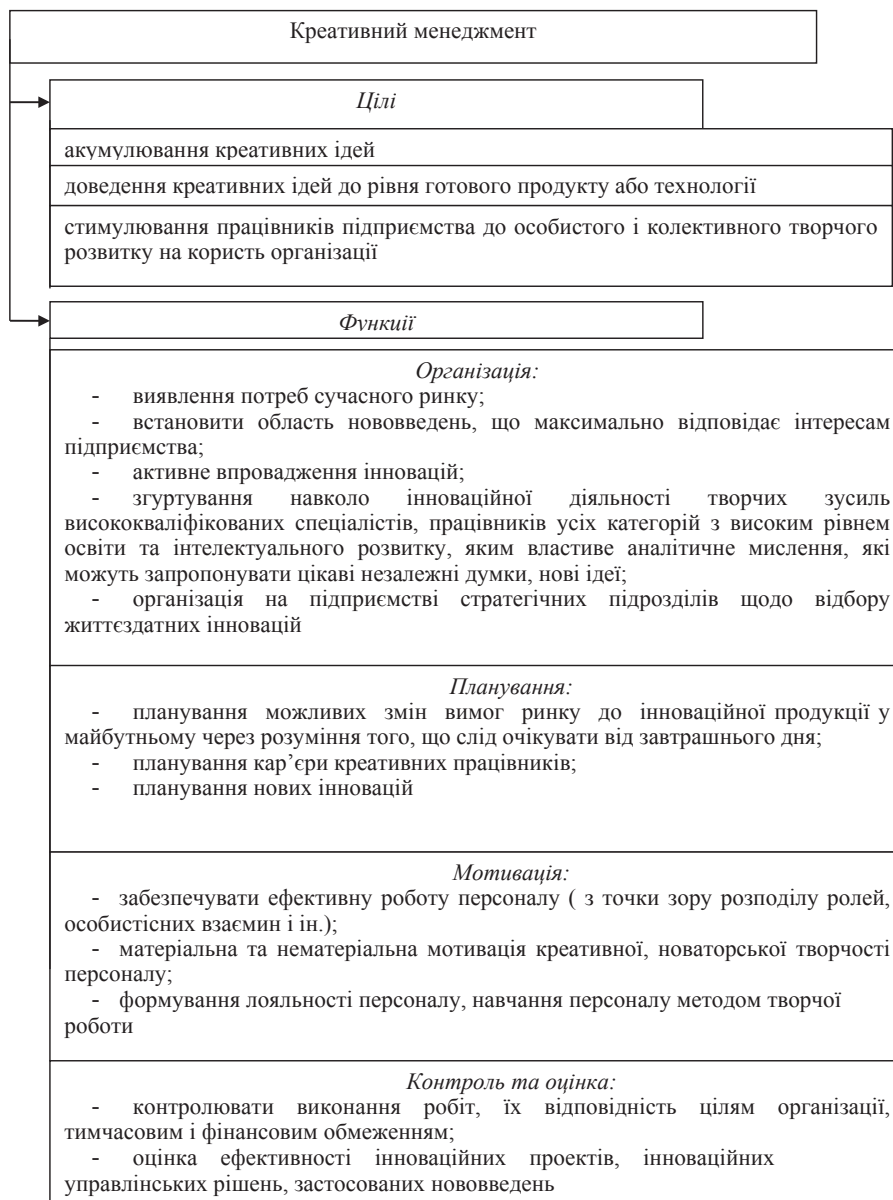

Рис. 3. Основні функції та цілі «креативного менеджменту»

Джерело: розроблено автором на підставі джерел: [5, 6, 7, 9]

Т. Божидарник та Н. Василик зазначають, що креативний менеджмент у широкому сенсі – це особлива управлінська діяльність, що спрямована на активізацію творчої діяльності працівників щодо генерування креативних ідей, їх оцінку та відбір з метою формування ефективних креативних рішень, реалізація яких забезпечить підприємству інноваційний розвиток та одержання високих економічних, соціальних і екологічних результатів [8].

Процес креативного менеджменту у інноваційному підприємстві може бути побудований як послідовність дій, зміст яких подано на рис. 2.

Як ми бачимо з рис. 2 підприємець, який займається інноваційною діяльністю втілюючи креативний менеджмент ініціює творчий процес. У креативному менеджменті творчість виступає не тільки як об'єкт управління, але і як засіб підвищення ефективності, як джерело інновацій, стиль управління, потенціал розвитку, людський фактор.

Втілення креативного менеджменту передбачає реалізацію його основних цілей та функцій, зміст яких подано на рис. 3.

Креативний менеджмент функціонує там, де створюваний інноваційний продукт не може бути однозначно приписаний окремої особистості, а безумовно є результатом діяльності колективу. Креативний менеджмент спирається на креативістику – галузь знань про продуктивне колективне рішення творчих завдань. У цьому зв'язку важливо постійне застосування різних методів і технік творчої роботи: мозковий штурм, синектику, теорію рішення винахідницьких задач, ментальні карти та ін.

Постійно генерування ідей потребує оцінки та відбору найбільш перспективних життєздатних креативних ідей та рішень. Відповідно до мети, яку прагне досягти підприємець у своїй інноваційній діяльності, його економічний інтерес може бути орієнтований як на модернізацію і оновлення технології з метою зниження середніх витрат виробництва, так і на створення принципово нових товарів з метою розширення ринків їх реалізації.

Головний результат процесу креативного менеджменту це втілення креативних ідей та рішень у вигляді інноваційних продуктів, процесів, методів управління тощо.

Висновки та пропозиції. Важливість запрова-

дження креативного менеджменту у інноваційне підприємство очевидна, бо це система активізації креативності колективу, а креативність це є основою для створення новаторської ідеї. Проте існують проблеми щодо розвитку креативної

компетентності керівника для втілення креативного менеджменту, а також проблеми щодо забезпечення умов, факторів, принципів підтримки креативного менеджменту, які потребують подальших досліджень.

Список літератури:

1. Глобальный инновационный индекс 2017 г. [Электронный ресурс]. – URL: http://www.wipo.int/pressroom/ru/articles/2017/article_0006.html (дата звернення: 15.06.2017).
2. Топ-5 самых инновационных компаний мира по версии Forbes. [Электронный ресурс]. – URL: <http://retailers.ua/news/management/6414-top-5-samyih-innovatsionnyih-kompaniy-mira-po-versii-forbes> (дата звернення: 11.08.2017).
3. Инновационное развитие: почему отсутствует политическая воля и вводятся исполнительная и финансовая блокады?.. [Электронный ресурс]. – URL: <http://www.golos.com.ua/rus/article/272892> (дата звернення: 21.07.2016).
4. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2014-2016 років [Електронний ресурс]. – URL: https://ukrstat.org/uk/druk/publicat/kat_u/publnauka_u.htm (дата звернення: 06.11.2017 р).
5. Чічкало-Кондрацька І.Б. Інноваційний розвиток регіональних науково-виробничих систем: Монографія. – Полтава: Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, 2011. – 392 с.
6. Зянько В.В. Інноваційне підприємство: сутність, механізми і форми розвитку. Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2008. – 397 с.
7. Свидрук І.І. Креативний менеджмент: навч. посібник / І.І. Свидрук. – К. Центр учбової літератури, 2012. – 224 с.
8. Божидарник Т., Василик Н. Формування й розвиток креативного менеджменту на підприємстві // Економіст № 3. – 2015. – С. 37-39.
9. Василенко В.О., Шматьго В.Г. Інноваційний менеджмент: навч. посібник. – К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.

Ковалёва В.И.

Харьковский национальный экономический университет
имени Семена Кузнеця

КРЕАТИВНЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

Аннотация

В статье определена точка зрения украинских предпринимателей относительно препятствий внедрения инноваций в производство. Рассмотрены основные факторы, которые препятствуют развитию инновационного предпринимательства в Украине. Обоснована необходимость внедрения креативного менеджмента в инновационном предпринимательстве. Рассмотрен процесс реализации креативного менеджмента на предприятии как системы активизации творческого, креативного процесса. Обобщены основные цели и функции креативного менеджмента, которые способствуют инновационной деятельности.

Ключевые слова: инновации, инновационное предпринимательство, креативный менеджмент, творчество, креативный процесс, цели креативного менеджмента, функции креативного менеджмента.

Kovalova V.I.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

CREATIVE MANAGEMENT AS AN IMPORTANT COMPONENT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP

Summary

The article defines the point of view of Ukrainian entrepreneurs regarding the obstacles to the introduction of innovations in production. The main factors that hamper the development of innovative entrepreneurship in Ukraine are considered. The necessity of introduction of creative management in innovative entrepreneurship is grounded. The process of realization of creative management at the enterprise as a system of activation of creative, creative process is considered. The main goals and functions of creative management that contribute to innovation.

Keywords: innovations, innovative entrepreneurship, creative management, creativity, creative process, goals of creative management, creative management functions.